

Rådsmøte nr. 6/2022

Dato: 25.10.2022, klokken 12.00 – 14.15.

Sted: zoom

Faste saker

Sak A	Godkjenning av møteinnkalling	<i>Vedtak</i>
Sak B	Godkjenning av dagsorden	<i>Vedtak</i>
Sak C	Referat fra rådsmøte	<i>Vedtak</i>
	Saksdokumenter:	
	1. Protokoll fra rådsmøte 14.09.2022	

Ordinære saker

Start	Slutt	Totalt	Saksnr.	Tittel	Sakstype
12:00	12:05	00:05		Velkommen og godkjenning faste saker	
12:00	12:15	00:15	70	Statsbudsjettet 2023	Orientering
12:15	12:25	00:10	71	Norge Fag- og Friskolers Landsforbund / Kristne fFriskolers Forbund	Orientering
12:25	12:35	00:10	72	Rådsmøter 2023	Vedtak
12:25	12:50	00:25	73	Nasjonalt fagskoleråd – Budsjett 2023	Diskusjon
12:35	12:55	00:20	74	Høringsarbeid	Diskusjon
12:55	13:00	00:05	75	Julemiddag	Orientering
13:00	13:15	00:15	76	Kompetansepolitisk råd – innspill til utsynsmeldingen	Vedtak
13:15	13:20	00:05	77	Kontaktinformasjon	Vedtak
13:20	13:30	00:10	78	Fagskolekonferansen 2022	Orientering
13:30	13:40	00:10	79	Nasjonale planer - høringer	Orientering

Nasjonalt fagskoleråd 07.06.2022 – Referat

Til stede:

Tord Hauge	NHO	Hanne Børrestuen	KS
Adeline Berntsen Landro	RFF	Jill Hellem	YS
Knut Erik Beyer-Arnesen	FFF	Thea Tuset	ONF
Trude Tinnlund	LO	Henning Skau	ONF
Trond Bergene	Spekter	Kari Olstad	FuN
Målfrid Rønnevik	NHO	Siri Halsan	KS
Trine Røssevold	NFFL	Anneliese Kiønig	FFF
Kristin Bødtker Walstad	Virke	Harry Arne Haugen	RFF

Forfall:

Arvid Ellingsen, LO, Tormod Korpås (Utdanningsforbundet), Heidi Møller-Strand (FFF), Ketil Solbakken (RFF)

Observatører:

Ernst Sundt (NFDK), Cathrine Westmork (NFHO) og Fredrik Rene Hæren (NFØA), Anja Johansen (FFF), Inger Marie Aarre (ONF), Finn Jacobsen (ONF), Tom Alexander Østensen (ONF), Else Kathrine Nesmoen (HK-dir)

Gjester:

D-58/22 Levekårsundersøkelsen: Maja-Lisa Lervåg (SSB)

Fra sekretariatet: Margareth Haukås og Linda Kjosaas

Dagsorden

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

Sak A -Innkalling – godkjent

Sak B – Dagsorden – godkjent

Sak C - Referatet fra rådsmøte 07.06.2022 – godkjent

D-58/22 Levekårsundersøkelsen

Maj-Lisa Lervåg innledet om levekårsundersøkelsen med spesielt fokus på studenter i høgare yrkesfagleg utdanning. Det er 10 år siden forrige runde og fagskolestudenter er representert med 2000 studenter i undersøkelsen. Svarprosenten var på 70,2 prosent. Tema for undersøkelsen er studieforhold, helse, bolig, jobbsituasjon og økonomi. Undersøkelsen viser blant annet at det økonomiske bildet for studenter er alvorlig. Det er en større andel fagskolestudenter som har problemer med å betale regninger enn studenter i universitet og høyskole. Dette er noe rådet må ha fokus på fremover

O-59/22 Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring

Fagskolen i Nord og Noroff presenterte sine erfaringar med nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og innplassering av høgare yrkesfagleg utdanning. Begge skisserer flere store utfordringer. Maritime utdanninger er styrt av internasjonale konvensjoner og standarder som underkjennes i Norge. Kvalifikasjonsrammeverket gjør at fagskolen ikke kan tilby utdanningen næringslivet trenger, siden det er låst til ett nivå (Nivå 5). Personer med norske nivå 5.2 kvalifikasjoner må konkurrere med utenlandske aktører innplassert på nivå 6 og 7 dokumentasjon på samme utdanning. I tillegg ble det trukket frem problemstillinger som anerkjennelse, akademisk verdi og samfunnsøkonomisk verdi. En klar oppfordring er å jobbe samlet for å få endret kvalifikasjonsrammeverket slik at utdanninger kan innplasseres etter innhold og ikke etter institusjon.

O-60/22 Voksenopplæringsforbundet (VOFO) / Fleksibel utdanning Norge (FuN)

Kari Olstad presenterte Fleksibel utdanning Norge (FuN) og Voksenopplæringsforbundet (VOFO). FuN jobber for at god utdanning skal være tilgjengelig for alle uavhengig av bosted, livssituasjon og individuelle behov og har et bredt spekter av medlemmer. VOFO er studieforbundenes interesseorganisasjon med hovedformål å styrkes studieforbundenes rammevilkår i arbeid med å gi voksne læringsmuligheter.

D-61/22 Utvikling av læremidler

Thea Tuset (ONF) informerte om mangel på lærebøker og undervisningsmateriell i høyere yrkesfaglig utdanning. Rådet diskuterte muligheter for å få på plass flere tilpassede læremidler i høyere yrkesfaglig utdanning. En mulighet er digitale læremidler og starte med de store studentgruppene. De nasjonale fagrådene oppfordres til å se på hvordan de kan tilnærme seg teamet.

O-62/22 Lillehammer Lifelong Learning ICDE Conference 2023

Tord Hauge orienterer om invitasjon fra Lillehammer Lifelong Learning ICDE Conference 2023. Høgskolen i Innlandet i samarbeid med ICDE, arrangerer 15. – 17. februar 2023 den tredje internasjonale konferansen med «Lifelong Learning for Lifelong Employability» som tema. Nasjonalt fagskoleråd er samarbeidspartner for konferansen.

O-63/22 Kompetansepolitisk råd

Tord Hauge orienterer fra møte i Kompetansepolitisk råd 16.06. Rådet består av mange ulike aktører og jobber med å finne form og retning for arbeidet. Hovedtema for møte var utsynsmeldingen. Meldingen skal ikke inneholde tiltak, men vil si noe om prioriteringer. Rapporter fra Kompetansebehovsutvalget skal danne grunnlag for melding. Rådet opplever skille mellom kompetansebehovsutvalget og utsynsmeldingen som uklart.

D-64/22 Statsbudsjettet

Tord Hauge innleder til diskusjon om rådets innspill og fokusområder til statsbudsjett. Saken tas opp som en forberedelse til publisering av statsbudsjettet 2023, 6. oktober 2022. Rådet vil jobbe videre med studieplasser som første prioritering, i tillegg til studentombud og studentøkonomi. Rådet er forberedt på at det vil komme forslag til kutt.

O-65/22 Finansieringssystemet i høyere yrkesfaglig utdanning

Nasjonalt fagskoleråds arbeidsgruppe for finansieringssystemet i høyere yrkesfaglig utdanning utarbeidet et forslag til høringsvar. Forslaget har vært på innspillsrunde i rådet i og ble levert i

henhold til fristen. Høringssvaret ligger her: [Høring av rapport om finansieringssystemet for fagskoler - regjeringen.no](#). Rådet tok saken til orientering.

O-66/22 CHAIN5 – konferanse i Oslo

Knut Erik Beyer Arnesen orienterer kort om siste nytt i forberedelsene til CHAIN5 konferansen i Oslo 21-23. september. Det er stor interesse og så langt 140 påmeldte til konferansen. Det er lagt spesiell vekt på interessentene i fagskolesektoren, LO, NHO, HK-dir og NOKUT er sentrale aktører i programmet.

O-67/22 Arendalsuka

Nasjonalt fagskoleråd deltok på Arendalsuka, som inneholdt mange møter og aktiviteter knyttet til høyere yrkesfaglig utdanning. Tord Hauge orienterer fra Arendalsuka og meddelte stor interesse for høyere yrkesfaglig utdanning. Nasjonalt fagskoleråd deltok i en debatt sammen med blant annet LO, ledet av Røe Isaksen.

O-68/22 Høring nasjonale planer for redskapsemnene

Den 21. august åpnet høringsrunden for redskapsemnene: realfaglig redskap, yrkesrettet kommunikasjon og ledelse, økonomi og markedsføring (LØM) og sektoren har mulighet til å komme med skriftlige innspill til og med den 30. september. Sekretariatet oppfordrer rådsmedlemmene til å ta en aktiv rolle og spre informasjon om arbeidet i sine kanaler.

V-69/22 Nominasjon av kandidater til NOKUT – styret for perioden 2023-2026

Vedtak: Forslag til kandidater sendes til sekretariatet (fagskoleradet@hkdir.no) innen 23. september. AU får fullmakt til å fatte endelig beslutning om hvem som nomineres.

NHO fremmer Svein Harald som kandidat (gjenvalg).

Referat slutt.

O-70/22 Statsbudsjettet 2023

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU, Tord Hauge

Sak: [O-70/22](#)

Bakgrunn

Nasjonalt Fagskoleråd deltar i høring hos Utdannings og forskningskomiteen på stortinget på statsbudsjettet. Høringene er 24.-25. oktober. Forslag til statsbudsjett på rådets prioriterte områder er en økning på 500 studieplasser, ingenting på studentombud og ikke en økning av studiestøtten. De innfrir derfor ikke på noen av rådets prioriteringer. I høringen vil vi adressere behovet for større opptrapping og at regjeringen nå forholder seg til den omtalte opptrappingsplanen i Hurdalsplattformen, det sterke behovet for finansiering av nasjonalt studentombud og at Nasjonalt Fagskolerådet mener studiestøtten burde heves. Utover dette vil vi vi belyse øvrige saker som over tid har vært viktig for fagskolesektoren.

O-71/22 Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL)/ Kristne Friskolers Forbund (KFF)

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Trine Røssevold

Sak: [O-71/22](#)

Bakgrunn

AU ønsker å presentere de ulike aktørene i Nasjonalt fagskoleråd. I dette rådsmøte forteller Trine Røssevold om Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL)/ Kristne Friskolers Forbund (KFF). NFFL er en interesseorganisasjon for ideelle, frittstående skoler i Norge og KFF samler de fleste kristne friskoler, fagskoler og kristne høyskoler i Norge

V-72/22 Rådsmøter 2023

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

Fra: AU

Sak: [V-72/22](#)

Bakgrunn

AU har laget et forslag til møtedatoer for 2023, og ber rådet ta stilling til følgende:

- datoforslag
- antall digitale og fysisk møter og
- innenlands eller utenlands studietur

AU planlegger en workshop i kombinasjon med første møte i januar. Workshopen er tenkt brukt til evaluering av rådets arbeid 2022, rådets rolle og oppgaver.

Møte	Dato	Møteform
Rådsmøte 1 + workshop	Tirsdag 24. januar	Fysisk
Rådsmøte 2	Tirs 14. mars	Digitalt
Rådsmøte 3	Tirs 25. april	Digitalt
Rådsmøte 4	Tirsdag 6. juni	Digitalt
Rådsmøte 5+ studietur innenlands	12. - 13. september	Fysisk
Rådsmøte 5+ studietur utenlands	12.- 14. september	Fysisk
Rådsmøte 6	Tirsdag 24. oktober	Digitalt
Rådsmøte 7	Tirs 5. desember	Fysisk

Forslag til vedtak: rådsmedlemmene vedtar foreslåtte møtedatoer for 2023.

D-73 Nasjonalt fagskoleråd - Budsjett 2023

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Sak: [D-73/22](#)

Bakgrunn

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

Rådet starter planlegging av aktiviteter for 2023. Rådsmedlemmene bes spille inn aktiviteter som bør prioriteres i 2023. AU har utarbeidet et forslag som grunnlag for diskusjon i møte.

Lønn og sosiale kostnader

Denne posten er uendret fra 2022 og utgjør 2 035 000 kr.

Møter

I budsjettet er det lagt opp til to fysiske rådsmøter. Første møte kombinert med et seminar og siste møte i kombinasjon med julemiddag. I tillegg settes det av midler til et fysisk møte mellom leder og nestleder fra Nasjonalt fagskoleråd og leder / nestleder i de nasjonale fagrådene og midler til å dekke reisekostnader til sekretær til ett fysisk møte i de nasjonale fagrådene. Totalt 200 000kr

Forslag studietur

I budsjettet er det tatt høyde for utenlandsk studietur for rådsmedlemmene, sekretariatet og gjester fra KD, HK-dir og lederne i de nasjonale fagrådene, totalt 350 000kr.

Drift av nettside

Til drift av Nasjonalt fagskoleråds nettside settes av samme beløp som i 2022, 20 000 kr.

Diverse

395 000 kroner er ikke budsjettet.

Nasjonalt fagskoleråd 2023 - budsjett		Forslag 2023	
		25.10.2023	
Driftsinntekter		kr	3 000 000
Driftskostnader	Periode		
Lønn og sosiale kostnader	løpende	kr	2 035 000
Møter, kurs, seminarer	Januar-juni	kr	100 000
	Juli - desember	kr	100 000
Studietur	September	kr	350 000

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

Drift av nettside	løpende	kr	20 000
Ikke budsjettert		kr	395 000
Sum andre driftskostander		kr	3 000 000
Balanse		kr	-

Grunnet interne rutiner i direktoratet ønsker HK-dirs økonomiavdeling tilbakemelding innen 7. november på budsjett fordelt på periode.

D-74/22 Høringsarbeid

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Sak: [D-74/22](#)

Bakgrunn

Nasjonalt fagskoleråd har vedtatt rutine for hørings svar. Rutinen ble etablert før organiseringen av underliggende nasjonale fagråd. AU ser et behov for å starte diskusjonen om hvordan Nasjonalt fagskoleråd og de nasjonale fagrådene best mulig kan samarbeide om høringer og hørings svar.

AU presenterer under et forslag til endret høringsrutine. Ny tekst er markert med gul farg.

Retningslinjer for høringer i Nasjonalt fagskoleråd

Fagskolerådet avgjør ved simpelt flertall fra sak til sak om de ønsker å avgi en høringsuttalelse. Der det er et mindretall mot å gi hørings svar, kan det være særlig viktig å være tydelig ved dissens. Dersom det er mange dissenser, bør rådet likevel vurdere å ikke uttale seg.

Hvis ja, er saksgangen som følger:

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

- AU nedsetter en arbeidsgruppe. Den utarbeider forslag til høring for behandling på førstkommende rådsmøte. AU innarbeider innspillene og sender inn høringsuttalelsen til rette instans med kopi til rådets medlemmer.
- Dersom høringsfristen forfaller før neste rådsmøte, sendes høringsforslaget ut på Teamshøring med minimum en ukes svarfrist. Dersom høringsfristen tilsier det, kan svarfristen være kortere. AU innarbeider innspillene og sekretariatet sender inn uttalelsen og publiserer lenke til høringssvaret i Teams.
- Ved korte tidsfrister eller høringer som kommer i løpet av ferieavvikling, vurderer AU om rådet bør sende inn en høringsuttalelse. AU lager da selv et forslag til høringsuttalelse som sendes på høring i Teams med svarfrist på minimum en uke. Dersom høringsfristen tilsier det, kan svarfristen være kortere. AU innarbeider så innspillene og sekretariatet sender inn høringsuttalelsen og publiserer lenke til høringssvaret i Teams.

Ved dissenser skal det i høringsuttalelsen brukes formuleringer hvor det framgår at dette er flertallets synspunkt. Selve dissensen kan framstilles på følgende alternative måter (formen vurderes fra sak til sak):

- Dissens kommer fram i selve teksten (flertallet mener at...; mindretallet mener at...)
- Det framkommer at det er dissens med en henvisning
- Dissens framkommer i form av en fotnote

Ny tekst:

Koordinering høringsvar mellom Nasjonalt fagskoleråd og Nasjonale fagråd

Nasjonalt fagskoleråd skal trekke inn representanter fra de nasjonale fagrådene i arbeidsgrupper for behandling av fag- / sektorspesifikke saker. De nasjonale fagrådene skal trekke inn representanter fra Nasjonalt fagskoleråd i arbeidsgrupper for behandling av fag-/ sektorspesifikke saker.

Nasjonalt fagskoleråd avgjør høringssvarets avsender fra sak til sak.

O-75/22 Julemiddag

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

Fra: AU

Sak: [O-75/22](#)

Bakgrunn

I tradisjon tro arrangeres årets siste rådsmøte i kombinasjon med en julemiddag. I år er det booket bord hos Oslo gamle rådhus fra klokken 16.30 – 20.00. I tillegg til rådsmedlemmene sender AU invitasjon til politisk ledelse, Kunnskapsdepartementet, lederne i de faglige rådene og HK-dir, les hele invitasjonen vedlagt denne saken.

Sett gjerne av tiden allerede nå, påmelding publiseres 22. november, med frist for tilbakemelding 29. november.

[V-76/22](#) Kompetansepolitisk råd – innspill til utsynsmeldingen

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: AU

Sak: [V-76/22](#)

Bakgrunn

Tord Hauge representerer Fagskolerådet i Kompetansepolitisk råd som gjennomfører møte 20. Oktober med mulighet for skriftlig innspill innen 29. Oktober.

Utsynsmeldingen var tema i møte 16. juni, og i etterkant av møtet sendte medlemmene sine innspill til Kunnskapsdepartementet. KD takker for innspillene, og ber om ytterligere innspill til arbeidet.

Frist er 29. oktober. Innspill sendes via sekretariatet. Hele invitasjonen er vedlagt saksdokumentene.

AU har utarbeidet et svarforslag:

1. Prioriteringer fremover

Nasjonalt fagskoleråd er et rådgivende organ oppnevnt av Kunnskapsdepartementet.

HK-dir er sekretariat for fagskolerådet.

e-post: fagskoleradet@hkdir.no

I arbeidsmarked hvor det finnes udekket etterspørsel etter flere sentrale og kritiske kompetanser blir det viktig med en tydelig prioritering av hva vi bør satse på framover og hvor kompetanse bør frigjøres. Det er ikke mulig å dekke alle kompetansebehov som arbeidslivet eller samfunnet har. Til det er vi for få mennesker i arbeidsdyktig alder. Så langt i arbeidet med meldingen har vi sett på brede områder som bør prioriteres, som kompetanse som er nødvendig for et høyproduktivt og konkurransedyktig næringsliv, kompetanse som er nødvendig for å gjennomføre det grønne skiftet og kompetanse som er nødvendig for å håndtere den demografiske utviklingen. Vi ønsker tilbakemelding fra medlemmene i Kompetansepolitisk råd på hva dere mener bør prioriteres i årene som kommer.

2. Spørsmål om rett til etter- og videreutdanning

I Stortingets behandling av Meld. St. 14 (2019-2020) Kompetansereformen, se Innst. 370 S (2019-2020) ble det vedtatt flere anmodningsforslag, blant annet følgende anmodningsvedtak, vedtatt på bakgrunn av forslag fra Ap, FrP, Sp og SV :

Vedtak 698: Stortinget ber regjeringen nedsette et partssammensatt utvalg for å utrede hvordan arbeidstakere kan opparbeide seg en rett til kompetanseheving gjennom arbeidslivet, og sikre at tillitsvalgte tas med i drøftinger om hvilken kompetanseutvikling virksomheten trenger.

I sine første innspill til Utsynsmeldingen var det få av medlemmene som kom inn på temaet rett til etter- og videreutdanning. Vi vil gjerne ha innspill på om det er grunnlag for å gå videre med dette forslaget, og da særlig den siste leddsetningen som handler om tillitsvalgtes rolle.

Svar:

Nasjonalt fagskoleråd ønsker å påpeke at høyere yrkesfaglig utdanning har en viktig selvstendig rolle i tilbud av fremtidens kompetanse. Utover den selvstendige rollen bidrar også sektoren til å fremme yrkesfaglige karriereveier og øke rekrutteringer til yrkesfag. Fremtidens kompetansebehov avhenger av arbeidslivet, fagskolesektorens tette tilknytning til arbeidslivet og evne til rask omstilling i utdanningens innhold og form gjør at det spille en nøkkelrolle som bidragsyter i å tette kompetansebehov både på kort og lang sikt. Fagskolesektoren har også historisk vært både lite prioritert og kjennskapet til det har vært lav. På bakgrunn av det mener vi det er helt nødvendig at høyere yrkesfaglig utdanning prioriteres systematisk i kompetansepolitikken i årene fremover. Vi

ønsker også å legge til at fagskolesektoren er en stor og mangfoldig sektor med mange ulike aktører, som på ulike måter bidrar til viktig kompetanse for arbeidslivet og samfunnet for øvrig.

Når det gjelder spørsmål 2 om rett til EVU, viser Nasjonalt Fagskoleråd til at dette er noe stortinget spesifikt ber et partssammensatt utvalg om å ta stilling til, og noe som burde avklares innenfor rammene av trepartssamarbeidet.

V-77/22 Kontaktinformasjon

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Sekretariatet

Sak: [V-77/22](#)

Bakgrunn:

Sekretariatet får henvendelser om å dele kontaktinformasjon til rådsmedlemmene, i den anledning ønsker sekretariatet en tilbakemelding på om medlemmene samtykker til at e-post deles på rådets nettside; [oversikt rådsmedlemmer](#)

Forslag til vedtak: rådsmedlemmene samtykker til å dele e-post på rådets nettside.

O-78/22 Fagskolekonferansen 2022

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: Margareth Haukås

Sak: [O-78/22](#)

Bakgrunn

Fagskolekonferansen arrangeres i Bergen, 9. og 10. november. Margareth Haukås orienterer kort om innhold i årets konferanse og deltakelse. Les meir om konferansen her: [Fagskolekonferansen 2022 \(fagskoleradet.no\)](#)

O-79/22 Nasjonale planer – høringer

Til: Nasjonalt fagskoleråd

Fra: HK-dir, Kjerstin B. Klokkeide

Sak: [O-79/22](#)

Bakgrunn

Kjerstin B. Klokkeide orienterer om rutine for høring av nasjonale planer.

Invitasjon til medlemmene i Kompetansepolitisk råd til å gi innspill til prioriteringer i Utsynsmeldingen

Utsynsmeldingen var tema i Kompetansepolitisk råd 16. juni, og i etterkant av møtet sendte medlemmene i Kompetansepolitisk råd sine innspill til Kunnskapsdepartementet. Vi takker for disse innspillene, og vil med dette be om ytterligere innspill til arbeidet.

I den forrige invitasjonen ba vi om innspill til om temaene i arbeidet var dekkende. Innspillene vi fikk bekreftet i stor grad dette. I denne invitasjonen inviterer vi dere til å gi enda mer konkrete innspill til prioriteringer i meldingen.

Under følger et sammendrag av de foreløpige hovedtrekkene i meldingen med noen spørsmål. Vi er også takknemlig for innspill dere har til situasjonsbeskrivelsen gjengitt i dette dokumentet.

Utsynsmeldingen vil være hovedsaken på møtet i Kompetansepolitisk råd 20. oktober. Vi inviterer dere også til å gi skriftlige innspill i etterkant av møtet med frist 29. oktober. Innspill kan sendes til postmottak@kd.dep.no.

Bakgrunn

Befolkningens kompetanse er Norges viktigste ressurs. Et høyt utdannings- og kompetansenivå i befolkningen fører til en mer produktiv arbeidsstyrke og økonomisk vekst. Humankapital utgjør 74 prosent av Norges nasjonalformue¹. Tilgang på kompetanse er helt avgjørende for at bedrifter skal kunne skape verdier og for at offentlige virksomheter skal kunne levere gode tjenester til innbyggerne.

Beholdningen av kompetanse i Norge er ikke ubegrenset. Ikke siden før finanskrisen har det vært større etterspørsel etter arbeidskraft – spesielt i distriktene. En viktig del av utdanningsinstitusjonenes samfunnsoppdrag er å bidra til at både elevene, studentene og arbeidslivet regionalt og nasjonalt får den kompetansen de trenger. En forutsetning for dette er et tilgjengelig utdanningssystem som legger til rette for at folk kan ta utdanning der de bor.

På kort sikt kan konjunktorene og kompetansebehovene endre seg raskt. I årene som kommer er det likevel sannsynlig at knapphet på kompetanse vil bli en av de viktigste flaskehalsene for å løse de store samfunnsutfordringene som vi som samfunn står overfor. Kompetansemangel kan hemme fremveksten av ny grønn industri, forsinke digitalisering i arbeidslivet og gjøre det krevende å gi gode velferdstjenester i hele landet.

Det overordnede politiske målet for denne meldingen er å peke på de viktigste kompetansebehovene i arbeids- og samfunnslivet fremover, og bidra til at innbyggerne i hele landet har tilgang til utdanning.

Samtidig går vi inn i en tid med et strammere økonomisk handlingsrom enn i tidligere år. Regjeringen er opptatt av å redusere presset i økonomien. Det betyr også at det vil bli

---

¹ [Meld. St. 14 \(2020–2021\) Perspektivmeldingen 2021](#)

mindre vekst i de offentlige budsjettene i årene som kommer. Vi må vise måtehold og bruke ressursene smartere, også på utdannings- og kompetanseområdet.

Utfordringsbildet

Meldingen vil beskrive kompetansebehov på kort og lang sikt og vil bygge på et bredt kunnskapsgrunnlag.

Utdanningsnivået i Norge er så vidt over gjennomsnittet for OECD-landene. Det er store forskjeller i utdanningsnivå mellom distrikt og sentrale strøk, og Oslo har et langt høyere utdanningsnivå enn resten av landet. Om lag 55 prosent av unge i Norge begynner i høyere utdanning, og nesten halve voksenbefolkningen har fullført utdanning utover videregående opplæring. Norge har relativt få med høyere utdanning i realfag, og mange med helse- og sosialfag- og lærerutdanning.

Åtte av ti som fullfører en utdanning går rett ut i arbeid, eller ni av ti hvis vi ser bort fra de som tar videre utdanning. Sysselsettingen er høyest for de som har en utdanning i teknologifag, håndverksfag, helsefag eller som lærer. Det er vedvarende stor mangel på arbeidskraft innenfor flere av disse fagene, spesielt IT-utviklere, sykepleiere, leger, tømrere og andre håndverkere.

Utenlandsk arbeidskraft dekker over 20 prosent av arbeidskraftbehovet i Norge, og langt mer innenfor ufaglærte yrker og håndverksyrker. Også i yrker som krever høyere utdanning øker bruken av utenlandsk arbeidskraft, særlig IT-utviklere og andre teknologer, helsepersonell og faglig ansatte i universitets- og høyskolesektoren. Øst-Europa og Asia har tatt over for Norden og øvrige Vest-Europa som viktigste avsenderområder.

På sikt medfører økningen i antall eldre behov for mer arbeidskraft med helse- og omsorgskompetanse. Lave fødselstall kan redusere behovet for lærere noe. Det kan bli vanskeligere å rekruttere arbeidskraft fra utlandet. Når den demografiske utviklingen bidrar til større knapphet på arbeidskraft, øker behovet for å få ned antall i arbeidsfør alder som står utenfor arbeidslivet. I dag har hele 44 prosent av voksne utenfor arbeidslivet kun grunnskoleutdanning, og grunnskoleutdanning er stadig mindre etterspurt i arbeidslivet.

Det er stor usikkerhet om hva slags kompetanse det blir behov for i forbindelse med det grønne skiftet. For å dra nytte av den raske teknologiutviklingen kan det bli nødvendig med et enda høyere utdanningsnivå i befolkningen. Arbeidsstyrken må utrustes med et bredere sett av kompetanser. Sosial kompetanse vektlegges i økende grad i arbeidslivet, og fler- og tverrfaglighet kan bli avgjørende for å møte store de samfunnsutfordringene.

Utdanningssystemet er myndighetenes viktigste virkemiddel for å dekke samfunnets kompetansebehov. Det finnes likevel grenser for hva myndighetene kan oppnå gjennom å satse på utdanning. Kompetanse- og utdanningspolitikken kan ikke alene dekke behovene for kompetanse i arbeidslivet. Etterspørselen etter kompetanse avhenger av hva som skjer i andre deler av politikken og i andre sektorer. Arbeidslivet har selv et ansvar for at yrkene er attraktive. Ansvar for å videreutvikle og oppdatere de ansatte ligger også i arbeidslivet. Kontinuerlig kompetanseutvikling kan forhindre utstøting og reduserer behovet for å

rekruttere ny arbeidskraft. Manglende rekruttering til et yrke kan også skyldes at virksomhetene i for liten grad stiller med læreplasser eller praksisplasser.

Selv om utdanningssystemet ikke kan løse alle problemer med kompetansemangel er det likevel potensial for å justere det, slik at det blir bedre samsvar mellom hva utdanningssystemet leverer av utdanningstilbud, og det samfunnet har behov for.

De fleste nyutdannede får en relevant jobb og det er høy sysselsetting for de fleste utdanningsgrupper. Det er samtidig vedvarende mangel på arbeidskraft innenfor enkelte yrker. Det er vanskelig for myndighetene å sørge for rekruttering til yrker med liten interesse blant utdanningssøkerne. Det finnes imidlertid en del fagområder der det er stor interesse fra søkerne og fra arbeidslivet, uten at kapasiteten i utdanningssystemet klarer å holde tritt med interessen. Tilsvarende finnes det fagområder der interessen fra søkerne og fra arbeidslivet er lavere enn tilbudet og fagområder der en del av kandidatene opplever mistilpasning i arbeidslivet. Dette gjelder både fag- og yrkesopplæringen, fagskoleutdanning og universitets- og høyskoleutdanning. I en tid med knapphet på folk blir det enda viktigere at de utdanningssøkende får tilgang til kompetanse som er etterspurt i arbeidslivet.

Når det er vanskelig å skaffe til veie fagfolk, er det desto viktigere at utdanningssystemet har et bredt spekter av fleksible tilbud som er enkle å kombinere med jobb og som finnes i hele landet. Det er en særlig utfordring for personer å få tilgang til utdanning når de bor på små steder langt fra campus.

Med mangel på arbeidskraft blir det også enda viktigere enn tidligere at arbeidsgivere legger til rette for læring i det daglig og bruker kompetansen til de ansatte. Samtidig er det vanskeligere å få tid til kompetanseutvikling når virksomhetene mangler folk. Vi ser ikke tegn til at deltakelsen i kompetanseutvikling øker. YS' Arbeidslivsbarometer som måler interesse for etter- og videreutdanning blant sysselsatte siden 2009, viser også at interessen for etter og videreutdanning i befolkningen har vært fallende siden 2009. En vedvarende utfordring er at de som trenger det mest, deltar minst i kompetanseutvikling i arbeidslivet.

For mange er manglende kompetanse, helseutfordringer eller en kombinasjon av disse årsak til at de står utenfor arbeidslivet. Selv om utenforskapet er mindre i Norge enn for gjennomsnittet av OECD-land er det mange i Norge som står utenfor arbeidslivet, og som kunne tenke seg å jobbe, enten heltid eller deltid. Å mobilisere denne arbeidskraftreserven er viktig for den som ønsker å jobbe og for virksomheter som sliter med å få tak i folk.

Ansvarsdelingen for kompetanseutvikling i arbeidslivet

Det er den enkelte og virksomhetene som har hovedansvaret for kompetanseutviklingen som skjer i arbeidslivet. Arbeidsgiver har ansvar for kompetanseutvikling som er nødvendig for å dekke bedriftens behov, og for å dekke kostnader til kurs eller videreutdanning som er relevant og nødvendig for virksomheten. Den enkelte ansatte som ønsker en utdanning som ikke er relevant for virksomheten hen jobber i, har i utgangspunktet ansvar for å bekoste dette selv. Ansvarsdelingen er beskrevet i ulike avtaler mellom de to partene.

Samtidig er det ikke alltid sammenfall mellom kompetansebehov vurdert ut fra virksomhetenes perspektiv og individene og samfunnets perspektiv. Bedrifter investerer ofte mindre i videreutdanning enn det som er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det kan skyldes at

arbeidsgiver ikke ønsker å finansiere en utdanning som ikke er direkte relevant for virksomheten her og nå eller som arbeidstakeren kan ta med seg til en konkurrent. Det er relativt vanlig at folk som deltar i videreutdanning av noe omfang skifter jobb, bytter yrke eller næring. Dersom arbeidsgiver betaler for deler av deltakelsen i videreutdanning er det derimot mindre sannsynlig med jobbskifte enn dersom den ansatte betaler for videreutdanningen selv.² Mangel på finansieringsmuligheter av videreutdanning som ligger i dette skjæringspunktet mellom virksomhetens og individets behov, kan bidra til lavere deltakelse enn hva som er nyttig i et samfunnsperspektiv.

Arbeidslivet selv har også mange muligheter til å tiltrekke seg og videreutvikle kompetanse. Når en bransje sliter med å rekruttere kan det skyldes at arbeidsforhold og lønn er lite attraktive. Det er for eksempel vedvarende mangel på fagarbeidere innenfor en del yrker. Bransjen har selv et ansvar for å skape attraktive arbeidsplasser.

Mange arbeidsgivere benytter seg av utenlandsk arbeidskraft for å dekke behovene. Den sterke tilstrømmingen av arbeidskraft fra de nye EU-landene etter 2004 har bidratt til å fylle udekkede kompetansebehov. Samtidig har det bidratt til økende lavlønnskonkurranse og gjort jobbene mindre attraktive for unge. Sysselsettingsutvalgets andre rapport peker på at arbeidsinnvandring endrer utdanningsmønstrene i befolkningen.³ Det har med andre ord også bidratt til at unge oppvokst i Norge i mindre grad velger yrker som gir jobb i bransjer med mange arbeidsinnvandrere.

Selv om det er arbeidslivet som har hovedansvar for læring i arbeidslivet, har også myndighetene en rolle i å tilrettelegge for et læringsintensivt arbeidsliv. Staten har det overordnede ansvaret for at utdanningssystemet svarer på behovene arbeidslivet har for ulike typer utdannet arbeidskraft og for at det finnes et tilbud av fleksible utdanninger som er tilgjengelig i hele landet og som er tilpasset mennesker i ulike livssituasjoner.

Staten har det overordnede ansvaret for den samlede kapasiteten i utdanningssystemet og for å kompensere der det oppstår kritiske kompetansemangler. Investeringer i kompetanse gagnar ikke bare virksomhetene og den enkelte, men også hele samfunnet. Derfor kan også staten spille en rolle i å stimulere til at virksomheter og enkeltindivider investerer mer i kompetanse enn de ellers ville gjort. Staten har også ansvar for at det finnes informasjon og kunnskap om nåværende og fremtidige kompetansebehov og for å gi unge informasjon og karriereveiledning gjennom skolegangen slik at de kan ta opplyste valg.

På regionalt nivå er det fylkeskommunene som har det overordnede ansvaret for at egen region har tilgang på kompetent arbeidskraft. Kompetansepolitikken er en viktig del av fylkeskommunenes ansvar for å stake ut kursen for samfunnsutvikling i regionen gjennom

---

² Ståle Østhus (2021). Videreutdanning og mobilitet på arbeidsmarkedet. Data fra Lærevilkårsmonitoren sett i sammenheng med registerdata fra SSB. Fafo-rapport 2021:21

³ NOU 2021: 2 Kompetanse, aktivitet og inntektssikring— Tiltak for økt sysselsetting

regionale planer og ved forvaltning av de ulike virkemidlene som fylkeskommunene er ansvarlige for. Fylkeskommunene bidrar til tilgang på fagfolk gjennom sitt ansvar for videregående opplæring og for fagskolesektoren. Videre har fylkeskommunene ansvar for å bidra til et godt samsvar mellom tilbud og etterspørsel etter kompetanse ved å koble sammen universiteter, høyskoler, fagskoler og andre opplæringstilbydere med virksomheter i regionen og ved å sørge for et tilbud om karriereveiledning til befolkningen. Fylkeskommunene har også ansvar for å utvikle et kunnskapsgrunnlag om regionale kompetansebehov som de bruker i sin politikkutvikling og gjør tilgjengelig for andre aktører. Fylkeskommunene har utviklet et felles indikatorsett for kunnskapsgrunnlaget om regionale kompetansebehov som gjør det mulig for fylkeskommunene og vurdere sin situasjon opp mot andre regioners resultater.

Spørsmål til medlemmene av Kompetansepolitisk råd.

1. Prioriteringer fremover

I arbeidsmarked hvor det finnes udekket etterspørsel etter flere sentrale og kritiske kompetanser blir det viktig med en tydelig prioritering av hva vi bør satse på framover og hvor kompetanse bør frigjøres. Det er ikke mulig å dekke alle kompetansebehov som arbeidslivet eller samfunnet har. Til det er vi for få mennesker i arbeidsdyktig alder. Så langt i arbeidet med meldingen har vi sett på brede områder som bør prioriteres, som kompetanse som er nødvendig for et høyproduktivt og konkurransedyktig næringsliv, kompetanse som er nødvendig for å gjennomføre det grønne skiftet og kompetanse som er nødvendig for å håndtere den demografiske utviklingen. Vi ønsker tilbakemelding fra medlemmene i Kompetansepolitisk råd på hva dere mener bør prioriteres i årene som kommer.

2. Spørsmål om rett til etter- og videreutdanning

I Stortingets behandling av Meld. St. 14 (2019-2020) Kompetansereformen, se [Innst. 370 S \(2019-2020\)](#) ble det vedtatt flere anmodningsforslag, blant annet følgende anmodningsvedtak, vedtatt på bakgrunn av forslag fra Ap, FrP, Sp og SV :
Vedtak 698: Stortinget ber regjeringen nedsette et partssammensatt utvalg for å utrede hvordan arbeidstakere kan opparbeide seg en rett til kompetanseheving gjennom arbeidslivet, og sikre at tillitsvalgte tas med i drøftinger om hvilken kompetanseutvikling virksomheten trenger.

I sine første innspill til Utsynsmeldingen var det få av medlemmene som kom inn på temaet rett til etter- og videreutdanning. Vi vil gjerne ha innspill på om det er grunnlag for å gå videre med dette forslaget, og da særlig den siste leddsetningen som handler om tillitsvalgtes rolle.